

Eva – žena. Na izvorima ljudskoga bića (Post 2,18–4,2)

Dvaput početak Svetog pisma ističe da je Bog stvorio i blagoslovio čovjeka, muško i žensko (1,27s; 5,2). I prvo i peto poglavlje ponavlja da je čovjek, muško i žensko, slika Božja. Živi čovjek slika je Božja, a ne neki mrtvi kip ili poganski idol. Već na početku čovjek čuje sveti poziv: budi plodan i postani velik, donosi plod i rasti. Pavao će pisati da čovjek mora narasti do punine mjere Kristove (Ef 4,13). Sam Gospodin i Učitelj u presudnom času govori izabranima da idu i rod donose, rod koji će ostati pa da im Otac dadne što ga god zaištu u Isusovo ime (Iv 15,16).

Pogledat ćemo iz bližega Evu. Kad Sv. pismo neki lik stavlja na početak, onda želi da u njemu prepoznamo nešto od temelja, početke vlastitoga bića. Eva je odličan primjer malenosti jer je ranjiva i ranjena, odličan je primjer zajedništva jer je uz Adama i djecu, odličan je primjer obraćenja jer nakon pada i tragedije kreće dalje.

Evinu povijest znamo. Ponajprije, kao Božje stvorenje dolazi pred Adama koji je oduševljeno prepoznaje kao svoju i najavljuje da će potpuno i trajno biti uz nju. Zatim, u idućem prizoru Eva, kao žrtva prijevare, krši zabranu i zajedno s Adamom prima osudu zbog toga. U zadnjem dijelu, Eva je majka koja doživljava strašan sukob svoja prva dva sina, Kajina i Abela, a potom na svijet donosi trećeg sina, imenom Šeta (4,25) i još druge sinove i kćeri (5,4).

Za Evu znamo da u biblijskom opisu dolazi kao odgovor na čovjekovo dubinsko iskustvo samoće i ostavljenosti. Bog potvrđuje da tako nije dobro: „Nije dobro da čovjek bude sam“ (2,18). Čovjek, bez obzira bio on muško i žensko, može doživjeti gorku egzistencijalnu, životnu usamljenost.

Biblija slikovito opisuje. Bog čovjeku daje razne stvorove, ali nijedan ne odgovara njegovoj potrazi. Eva donosi u biblijsku definiciju ljudske osobe upotpunjenje, ono što odgovara, ono što se podudara. Čovjek traži i nalazi nekoga tko će doći pred njega, tko će mu izići ususret. Međusobna pripadnost i ljudsko zajedništvo, zacrtano u slici Božjoj, Evinom se pojavom ostvaruje.

Svojim postankom Eva podsjeća na to da čovjek ima svoj unutarnji život, svoj osjećaje i duhovno doživljavanje. Za razliku od Adama koji je stvoren od zemlje, Eva je izdanak živog ljudskog materijala, čovjekove nutrine. Ljudsko biće nije tek nešto satkano od praha zemaljskog nego i od rebra koje je blizu srca. Rebro, osim što je dragocjeno jer se nalazi odmah uza središte, također je važan dio kostura, kost, dovoljno snažna i otporna da štiti, to je štit koji čuva srce. Kost u biblijskom izvorniku označava snagu, moć.

Evu najčešće spominju u optužbi da je uzela plod sa stabla u sredini vrta usprkos zabrani. To je optužba koju čovjek izriče od početka, doslovce od Adama. Ali pogledajmo izbliza neke važne okolnosti.

Eva je malo prije, na završetku 2. poglavlja, proglašena ljubljenom odabranicom. Pogled bližnjega u njoj otkriva kost i meso, samu srž ljudskog bića. Različite osobe čine jednu zajednicu, jedno su. Međutim, neposredno nakon što je izrečeno da će muž prionuti uz nju i

biti s njom, odmah u idućem prizoru, njega nema. Eva ostaje sama s napasnikom-zmijom. U presudnom razgovoru koji se odvija, Eva ne nalazi pomoći koja bi joj odgovarala. Ovdje ponovno odzvanja ostavljenost ljudskog bića koja je već prije bila naznačena.

U razgovoru sa zmijom Eva pokazuje isprva svoju hrabrost. Ne izbjegava odgovor, ne pokušava se prikriti, nego hrabro odvrća na lukav upit i ne da se zbuniti: „Plodove sa stabla u vrtu smijemo jesti“. Precizna nadopuna o Božjem upozorenju koje vrijedi „samo za plod stabla što je nasred vrta“ pokazuje da Eva dobro sluša i pamti. Zabranu, naime, koja čovjeka treba čuvati od smrti primio je od Boga Adam još prije nego što je Eva došla pred njega.

Žalosni rezultat neposluha poznajemo. Otvorile su im se, doduše, oči, ali toliko da upoznaju svoju golotinju, nezaštićenost, slabost. Počinje skrivanje i bijeg koji traje do danas. Potreban je izravan susret s Bogom koji će raščistiti račune.

Eva je prozvana majkom svih živih (4,20). Ta nije li svim živim ljudima blisko ovakvo iskustvo? Nakon prevarenosti i slabosti, Bog poklanja novu mogućnost. Nakon pada, Gospodin dariva novo ustajanje. Eva postaje dionicom i nositeljicom praevanđelja: njezin će rod satirati glavu staroj zmiji.

Eva postaje simbol. Unatoč mucu kroz koju je prošla, ne okreće Bogu leđa. Kad je rodila sina prvorođenca prepoznaje da je Bog na djelu. Stekla je, veli, sina pomoću Jahve (4,1).

Neopisivo je što se moglo zbivati u duši majke kad se Kajin dao zarobiti i voditi zavišću i kad je napao brata. Ne može majka stati na stranu jednoga, protiv drugoga. Ona se samo može gušiti u prevelikoj boli i nemoći.

Nije odustala od svog života zatvorivši se u sebe i svoju depresiju. Štoviše, usprkos mukama rađanja, donosi na svijet novi život. U trećem sinu, Šetu, opet prepoznaje osobit Božji dar: „Bog mi daje drugo dijete mjesto Abela, koga ubi Kajin.“ (4,25).

Najviše nas nakon svega može zadiviti što Eva nijednom riječju ne iznosi optužbe i ne pokazuje nikakvu gorčinu. Nije ogorčena na sebe zbog svoje slabosti. Nema ni riječi optužbe za muža koji je bio oduševljeno obećao svoju ljubav, a odmah potom u presudnom trenutku susreta sa zmijom jednostavno izostao. Nije ju ni pred Bogom uzeo u zaštitu. Razumjeli bismo kad bi u Svetom pismu bilo Evinih teških riječi protiv sina Kajina. Ali nema ih. Imali bismo, napokon, razumijevanja i za optuživanje upućeno Bogu koji ih je uhvatio u prekršaju i nije im progledao kroz prste, nije se pravio kao da je sve u redu, nego ih je istjerao iz vrta i tako je, davno prije Egipta i Babilona započelo prvo biblijsko progonstvo. Ali Eva ni Bogu ništa ne prebacuje. Njezin novi život već je započeo. Ona je majka živih ljudi: majka svih koji su iz svoje slaboće podignuti.

19.10.2007., ispravljeno 29.05.2009.

p. Niko Bilić SJ

(c) samo na uporabu studentima